

**ЗА ЕДИН ФАЛШИФИКАТ НА
„ПОД ИГОТО”И ПРОБЛЕМИТЕ
ОКОЛО НЕГО**

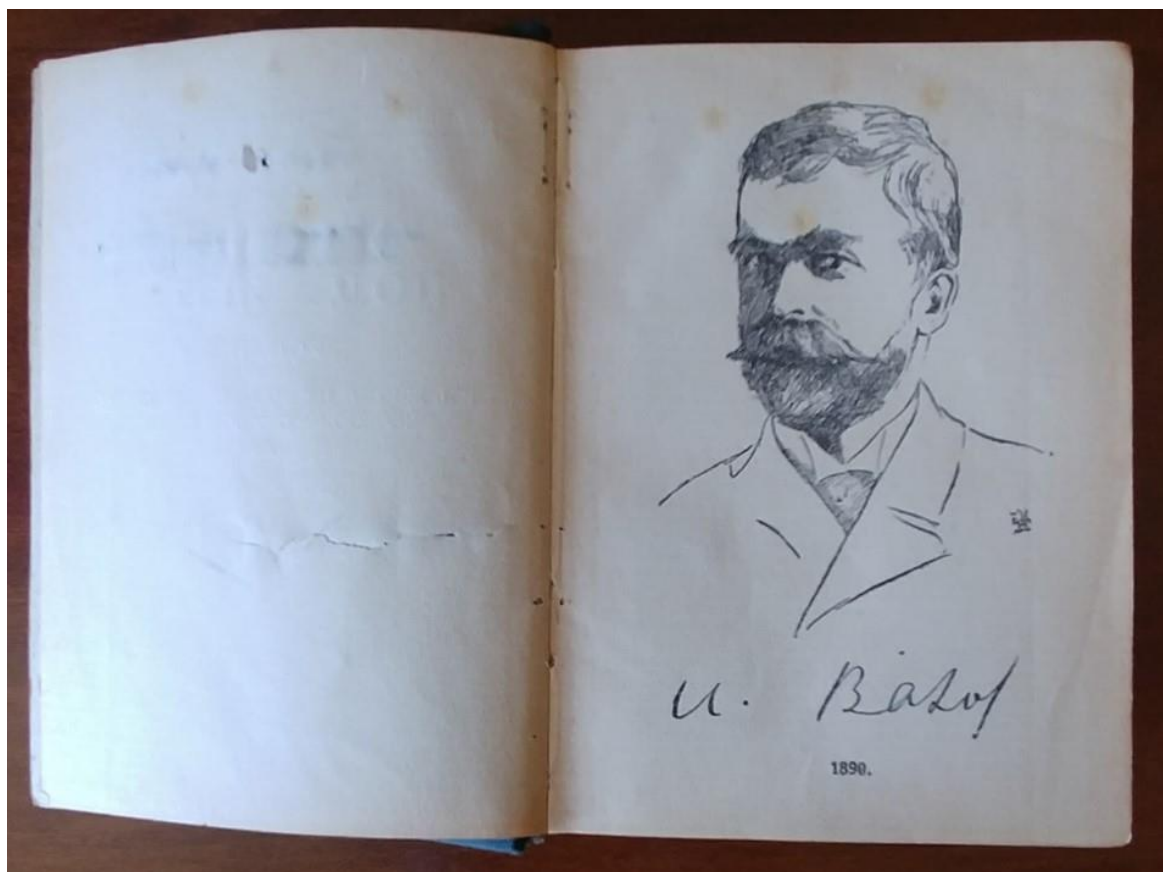
Алберт Бенбасат

Този текст се занимава с един опит за фалшификация, който успява за кратко да заблуди обществото, че съществува книжно издание на „Под игото“ от 1890 г.

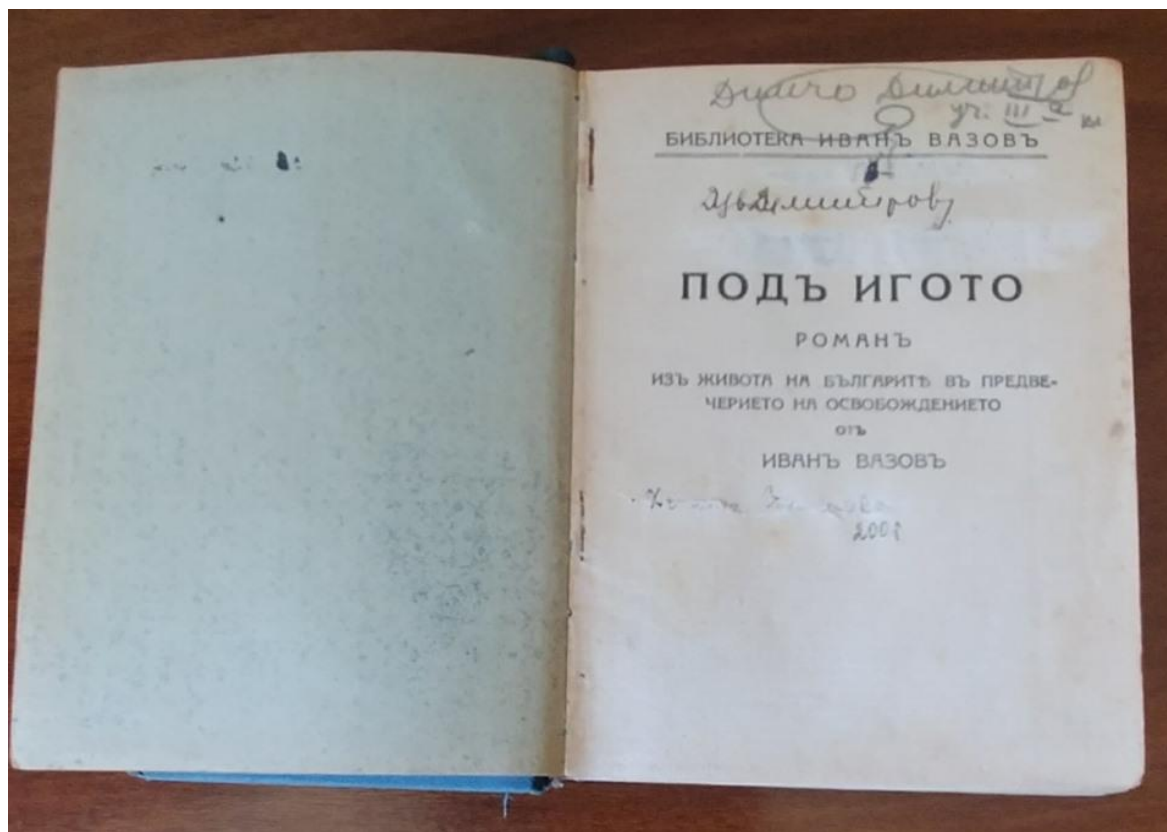
Въведение

Нямаше как 170-годишнината на Иван Вазов да мине без медийна сензация. И тя се състоя – открито било неизвестно „уникално“ издание на „Под игото“ от 1890 година. Съобщават го по телевизиите наследниците на Коста Пергелов, заслужила личност, определян като бащата на счетоводството у нас. Обявяват, че книгата ще бъде изложена в Народния театър „Иван Вазов“. Директорът Мариус Донкин изразява възторга си от находката пред камерите и микрофоните, казва, че тя щяла да заеме достойното си място в най-престижния ни национален театър.

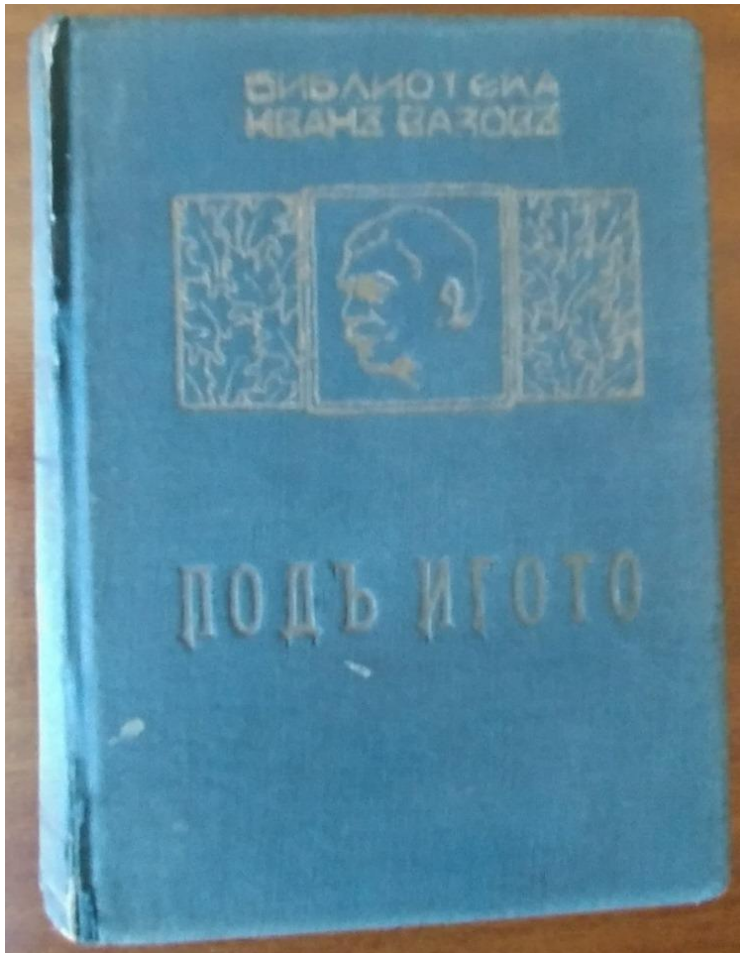
По телевизиите видяхме *една страница и една корица* на книгата, от които се информирахме как изглежда обявеното за неизвестно и уникално издание. Малък формат, внушителна дебелина, твърда подвързия, доста поизносена.

Показаха ни също, че на най-предната страница има рисуван портрет на Иван Вазов, с неговия подпис отдолу, под който е отпечатано „1890“. Но заглавна страница на книгата не ни бе показана, а всеки знае, че книгите, колкото и стари да са, имат заглавни (титулни) страници. Тук показваме истинския титул.

Веднага се усъмних в достоверността на датировката от показания артефакт, още повече че в паметта ми се бе загнездил същият изглед на „Под игото“ – най-вече форматът и дебелината на книжното тяло. Казах си, че притежавам точно тази книга.

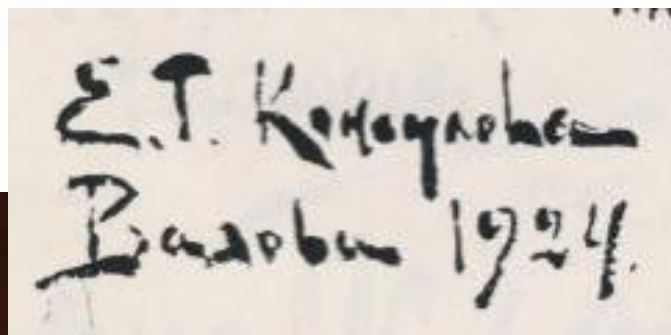
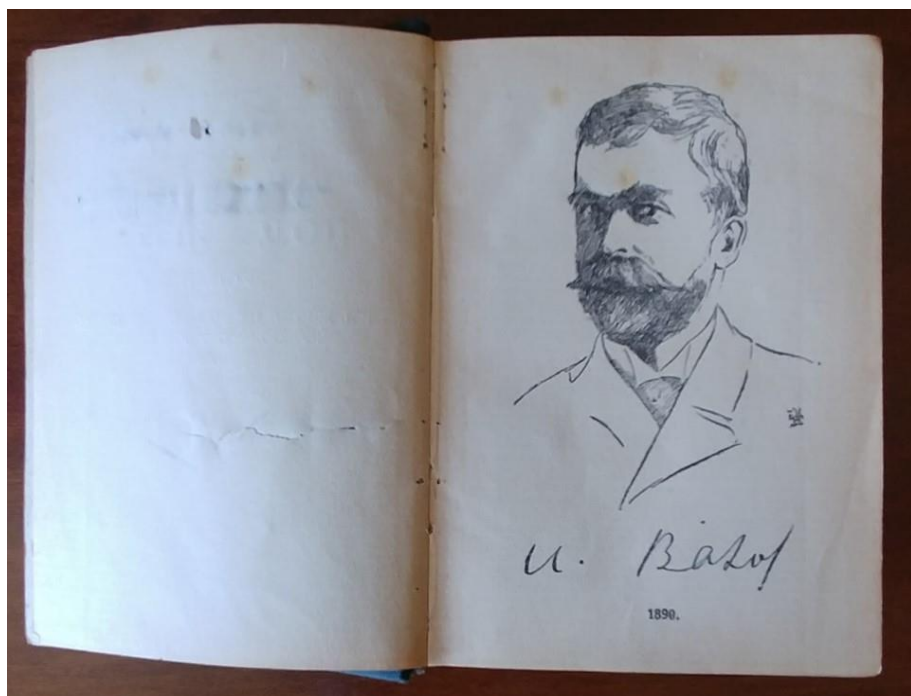
Достигнах до убеждението, че въпросната книга е всъщност от поредицата „Библиотека Иван Вазов“, която е издавана от Борис Вазов (най-малкия брат на писателя). Книгите от нея са в малък формат, всяка с пореден номер. Годината на публикуване на това „Под игото“ е 1927-а. Романът, както установих, излиза в 5 поредни книги (от № 31-32 до № 39-40), общо 898 страници. Продаван е и подвързан в едно тяло.

Поредицата „Библиотека Иван Вазов“

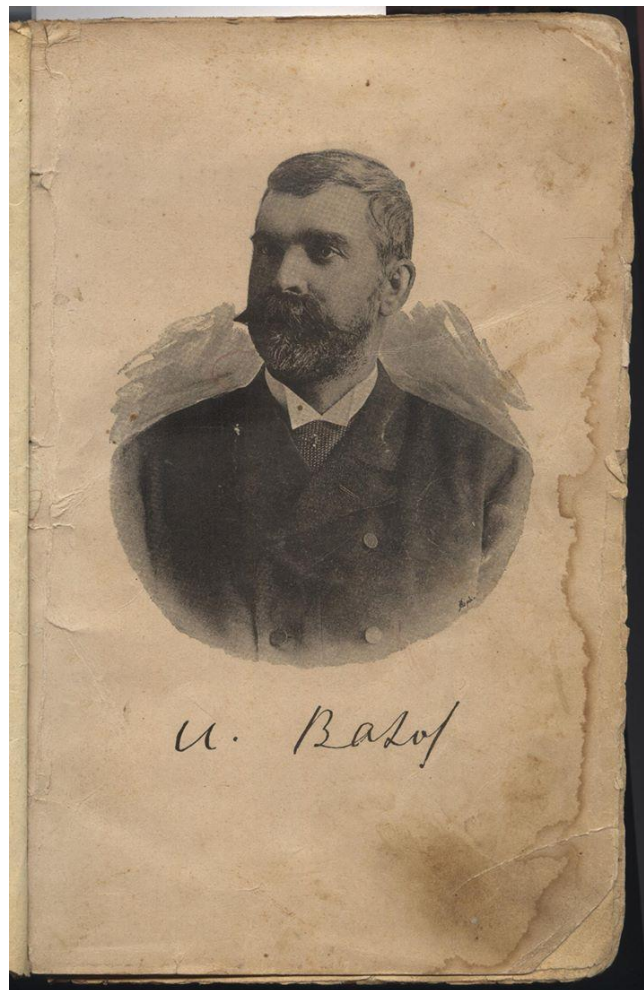

На трета страница като фронтиспис е рисуваният портрет на Вазов, с факсимиле от подписа му и отпечатаната отдолу година „1890“.

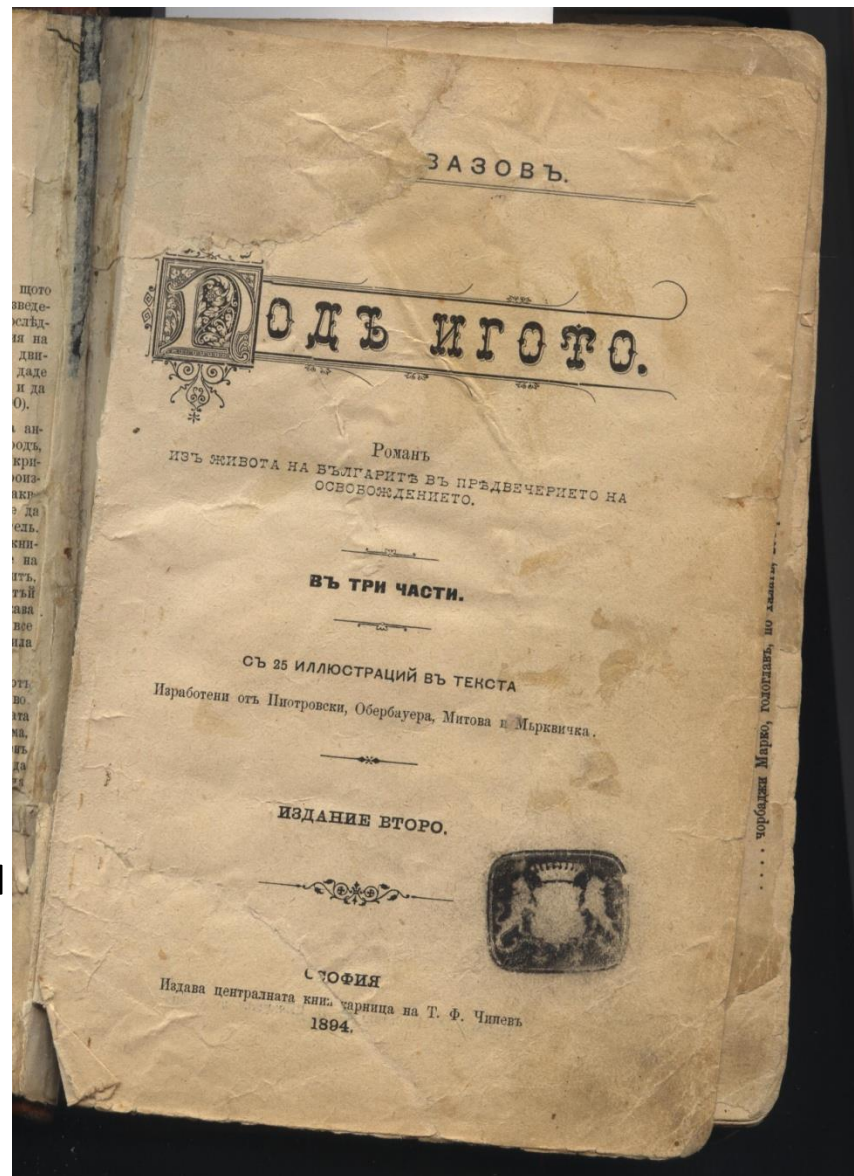
Дали авторът на портрета не е Елисавета Консулова-Вазова, съпруга на Борис Вазов? „К“-то в нейния подпис наподобява това от инициалите в портрета?

Сравнението показва, че портретът е прерисуван от снимката на Вазов, поместена като фронтиспис в първото печатно книжно издание на „Под игото“ от 1894 г.

Истинската история

През 1889–1890 г. романът е отпечатан в три поредни тома на СБНУНК. Преведен е на английски език и е публикуван от издателство „Уилям Хейнеман“ в края на 1893 г. Малко след това Т. Ф. Чипев предлага на Иван Вазов да го издаде като отделна книга на български език. Двамата се споразумяват тя да бъде на луксозна хартия, в 3000 тираж и с 25 илюстрации от А. Пиотровски, Й. Обербауер, А. Митов и И. Мърквичка. Излиза през 1894 г.

Вместо заключение

Струва си в този контекст да си зададем въпроса доколко научното дирене – не само в областта на литературата, книгата, изкуството – е отстъпило позициите си пред жаждата за петминутна слава, пред комерсиализацията и чалгизацията, способна да публикува, продава (в буквалния и преносния смисъл) и издава сертификат за уникалност на фалшификати? Резонен би бил и въпросът доколко работещите в медиите притежават експертиза да се занимават с отговорната си работа по поднасянето пред обществото на достоверна културна информация?